

УДК: 316.774:351.862.4

*Денисовець І. В., канд. філол. наук, доцент,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка», м. Полтава*

ІНФОРМАЦІЙНІ ОПЕРАЦІЇ У СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ: СУТНІСТЬ ТА ЗАСОБИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Анотація. У пропонованій науковій розвідці з'ясовано теоретико-практичні аспекти витлумачення поняття «інформаційна операція» в контексті соціально-політичних комунікацій. Визначено місце і роль інформаційних операцій у системі стратегічних комунікацій. Проаналізовано складники інформаційно-психологічних операцій. Обґрунтовано, що інформаційно-психологічні операції є складним різновекторним процесом, який охоплює різні сфери діяльності.

Ключові слова: інформаційна операція, стратегічні комунікації, засоби масової комунікації.

З огляду на відсутність єдиного понятійного апарату для позначення базових термінів інформаційної сфери національної безпеки насамперед варто більш детально проаналізувати поняття «інформаційна операція». У науковій та публіцистичній літературі трапляються також інші лексеми на позначення цього явища, зокрема: «таємні операції», «інформаційно-психологічні операції», «спеціальні інформаційні операції».

Спеціальні інформаційні операції також витлумачують через вплив на свідомість і поведінку людини за допомогою використання в певний спосіб організованої інформації та інформаційних технологій для досягнення конкретної мети. Інформаційні операції – це інтегроване застосування під час військових операцій можливостей, що стосуються інформації, разом з іншими засобами операції, з метою впливу, руйнування, завдання шкоди, захоплення процесу ухвалення рішення ворожою стороною або потенційним ворогом за одночасного захисту власного [1].

Аналіз ключових характеристик складників системи стратегічних комунікацій уможливорює визначення місця і ролі інформаційних операцій у цій системі (табл. 1).

Так, провідною функцією інформаційних операцій є забезпечення інформаційної підтримки діяльності уряду, військових формувань та суспільних очікувань в інтересах національної безпеки. Інформаційні операції зазвичай організуються та координуються спеціальними службами, які залежно від об'єкта впливу залучають необхідні сили й засоби для їх проведення (ЗМІ, інтернет-сервіси, неурядові організації, експертів тощо).

Таблиця 1 – Місце і роль інформаційних операцій у системі стратегічних комунікацій

	Публічна дипломатія	Зв'язки із громадськістю	Зв'язки військових із громадськістю	Інформаційні операції	Психологічні операції
Функція	Інформувати про діяльність, пояснювати дії, формувати позитивний імідж	Інформувати про діяльність, пояснювати дії	Інформувати про діяльність, пояснювати дії військових підрозділів	Забезпечити інформаційну підтримку дій у фізичному просторі	Надати психологічну допомогу
Цільова	Іноземці	Населення власної країни	Населення регіону конфлікту	Визначена група осіб / особа, що ухвалює рішення	Населення регіону конфлікту, військові
Основний	Дипломатичні служби	Пресслужби	Пресслужби у штаті військових підрозділів	Спецслужби, сили спеціальних операцій	Служби психологічного забезпечення у штаті військових підрозділів
Об'єкт	Масова свідомість	Суспільна свідомість, громадська думка	Масова свідомість	Контент, канали комунікації	Служби психологічного забезпечення у штаті військових підрозділів

Інформаційно-психологічні операції складаються з політичних, військових, економічних, дипломатичних і суто інформаційно-психологічних заходів, спрямованих на конкретні групи населення (соціальні групи) з метою доведення до них далекосяжних ідеологічних і соціальних настанов, формування помилкових стереотипів поведінки, трансформації в потрібному напрямі їхніх настроїв, почуттів, волі. У психологічних та інформаційних операціях йдеться про визначену структуру нав'язування моделі світогляду, відчуття та сприймання навколишнього середовища, які покликані забезпечити бажані тиші поведінки об'єкта впливу.

Проведення інформаційно-психологічної операції – складний процес, який охоплює різні сфери діяльності, зокрема аналітику, журналістику, інформаційну політику, соціологію, психологію, право, економіку, розвідку, контррозвідку тощо [2, с. 13].

Інформаційно-психологічні операції в політичній боротьбі структурно можуть бути представлені як такі, що складаються з трьох основних компонентів: інформаційно-рекламної і/чи інформаційно-пропагандистської діяльності; демонстраційних дій; організаційно-практичної діяльності [3, с. 75].

Інформаційно-пропагандистська (інформаційно-рекламна) діяльність здійснюється у вигляді кампаній, акцій та окремих заходів з використанням засобів масової комунікації, а також прямих контактів із різними аудиторіями з застосуванням відповідних прийомів та ефектів впливу на психіку людей.

Демонстраційні дії – це акції і заходи, основна відмінність яких від реальних практичних дій полягає в орієнтації насамперед не на їх результат, а на використання як засобу психологічного впливу на людей. Такі дії можуть виступати, наприклад, як загроза застосування яких-небудь санкцій і заходів щодо конкретних осіб або організацій; проведення благодійних акцій у період передвборчої боротьби; висування і прийняття значимих соціальних програм.

Організаційно-практична діяльність реалізується у вигляді заходів і акцій характеру, які забезпечують створення умов, що підвищують ефективність інформаційно-психологічних операцій загалом чи окремих інформаційно-пропагандистських акцій.

Висновки. Отже, у сучасних умовах ведення російсько-української війни не викликає сумніву також і той факт, що інформаційні операції можуть проводитись не лише у воєнній, але й в інших сферах забезпечення національної безпеки, зокрема у правоохоронній, що додатково посилює роль та значення інформаційних операцій у контексті сьогодення.

Список використаних джерел

1. Заруба О. Г. Планування спеціальних інформаційних операцій. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 1(21). С. 140–154.
2. Панченко В. М. Інформаційні операції в асиметричній війні Росії проти України: підходи до моделювання. *Інформація і право*. № 3(12). 2014. С. 13–16.
3. Панченко В. М. Інформаційні операції в системі стратегічних комунікацій. *Стратегічні пріоритети. Серія: Політика*. 2016. № 4. С. 72–79.

